

СТУДІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

УДК 008:130.2

Айгістова Аміна Аскярівна
здобувач Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-7927-0454

СИНЕРГІЯ ТРАДИЦІЙ І НОВАЦІЙ ЯК ПІДҐРУНТЯ ІСНУВАННЯ КУЛЬТУРИ

Мета статті – проаналізувати важливість гармонійного поєднання традицій і новацій для існування культури. **Методологія** дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні як загальнонаукових методів, так і методів, інтегрованих з низки підходів, – філософського, культурологічного, історичного, соціологічного. **Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні необхідності гармонійного поєднання традицій і новацій для збереження підґрунтя існування культури в умовах модернізаційних змін. **Висновки.** Найбільша гармонія між традиціями і інноваціями спостерігається в суспільствах, в яких модернізаційні процеси мають характер поступальних органічних змін, що забезпечує культуру від кризових явищ. В інноваційно-інформаційних суспільствах роль традицій більш важлива, ніж у традиційних, позаяк в саме в них традиції виконують роль своєрідного регулятора і стабілізатора суспільних процесів, виступаючи у якості, з одного боку, ресурсної бази, яка забезпечує постійне продукування адаптивних механізмів, а з іншого - знижує надмірну динаміку новацій. Тому основне завдання сучасних новацій – це органічно вписатися в традиційну соціокультурну цілісність, стати її частиною, розчинитися тощо.

Ключові слова: традиції, новації, гармонія, синергія, соціокультурні зміни, культура.

Айгістова Аміна Аскярівна, соискатель Киевского национального университета культуры и искусств

Синергия традиций и новаций как основа существования культуры

Цель статьи - проанализировать важность гармоничного сочетания традиций и новаций для существования культуры. **Методология** исследования основана на комплексном сочетании как общенаучных методов, так и методов, интегрированных с ряда подходов - философского, культурологического, исторического, социологического. **Научная новизна** заключается в обосновании необходимости гармоничного сочетания традиций и новаций для сохранения основ существования культуры в условиях модернизационных изменений. **Выводы.** Гармония между традициями и инновациями наблюдается в обществах, в которых модернизационные процессы имеют характер поступательных органических изменений, что защищает культуру от кризисных явлений. В инновационно-информационных обществах роль традиций более важна, чем в традиционных, так в именно в них традиции выполняют роль своеобразного регулятора и стабилизатора общественных процессов, выступая в качестве, с одной стороны, ресурсной базы, которая обеспечивает постоянное продуцирование адаптивных механизмов, а с другой - снижает чрезмерную динамику новаций. Поэтому основная задача современных новаций - это органично вписаться в традиционную социокультурную целостность, стать ее частью, раствориться и т.д.

Ключевые слова: традиции, новации, гармония, синергия, социокультурные изменения, культура.

Aygistova Amina, applicant of the Kiev National University of Culture and Arts

A synergy of traditions and innovations as the basis of the existence of culture

The purpose of the article is to analyze the importance of a harmonious combination of traditions and innovations for the existence of culture. **The methodology** of the research is based on a comprehensive combination of both general scientific methods and methods integrated with a number of approaches - philosophical, cultural, historical, sociological. **Scientific novelty** consists in substantiating the need for a harmonious combination of traditions and innovations to preserve the foundations of cultural existence under conditions of modernization changes. **Conclusions.** Harmony between traditions and innovations is observed in societies in which modernization processes have the character of translational organic changes, which protects the culture from crisis phenomena. In innovation and information societies, the role of traditions is more important than in traditional traditions, and in the tradition of them, they act as a kind of regulator and stabilizer of social processes, acting as, on the one hand, the resource base, which ensures the constant production of adaptive mechanisms, and on the other - Reduces the excessive dynamics of innovations. Therefore, the main task of modern innovations is to fit into the traditional sociocultural integrity, to become part of it, to dissolve, etc.

Key words: traditions, innovations, harmony, synergy, sociocultural changes, culture.

Актуальність теми дослідження. Питання синергії традиційного та інноваційного (сучасного) дедалі частіше стає предметом наукового інтересу культурологів і соціологів, проектуючись у площину дослідження гармонії як такої. І це не дивно, адже в умовах сучасної поляризації, яка, незважаючи на глобальні тенденції до універсалізації, стандартизації, уніфікації, охопила майже всі аспекти буття людей – політику, релігію, економіку і под. – безконфліктне співіснування в умовах збереження різнобарв'я культур, розумний баланс інтересів, зокрема Заходу і Сходу, християнства і мусульманства, а також гармонійне поєднання традицій і новацій – все це актуальні проблеми, які водночас можуть бути охоплені спільним об'єктом наукового дискурсу – гармонією.

Ступінь наукової розробки. Проблеми гармонії перебували у колі зацікавлення ще класиків стародавності: Аристотеля, Цицерона, Платона, Августина та ін. Суттєвий масив праць представлений вченням про гармонію у музиці: Т. Бершадська, Ю. Холопов, Ю. Тюлін, Б. Шрагін, І. Способін, А. Степанов та ін. Як філософсько-естетична категорія гармонія досліджена О. Лосевим, І. Пригоже-ним, М. Лейтоном, Л. Шевальє, В. Шестаковим та ін. Однак тема гармонії, яку зазвичай зонайбільше досліджують в естетиці та музикології, дедалі частіше стає об'єктом наукового інтересу культурологів, зокрема на пострадянському просторі: Т. Сумінова, О. Хотєєва та ін.

Традиціям та їх взаємозв'язку з новаціями присвячені дослідження В. Плахова, К. Чистова, В. Анохіної, В. Геодакяна, Е. Шацького, С. Айзенштадта та ін.

Показово, що 29 січня 2019 р. в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського відбулася зустріч з автором та презентація друкованої книги «Культура гармонії» відомого сучасного китайського філософа та культуролога Ван Ге. На жаль, в українській культурології не приділено уваги гармонії, що також актуалізує її дослідження як феномена культури у зв'язку з іншими соціокультурними аспектами. Отже, мета статті – проаналізувати важливість гармонійного поєднання традицій і новацій для існування культури.

Виклад теми. В умовах сучасного інформаційного суспільства та бурхливого розвитку комп'ютерно-технологічних практик традиції дедалі частіше втрачають свій первісний зміст та потерпають від почасти нав'язливого впливу новацій. С. Айзенштадт наголошує, що традиційне суспільство постійно змінюється і ці зміни можуть бути і малими, і глобальними, тобто впливати на все суспільство [13, 253]. І в такій ситуації інколи надто важко відшукати розумний баланс між традиціями і новаціями, однак саме він є запорукою гармонійного розвитку як всього людства, так і кожної культури. Адже, як констатує польський дослідник Е. Шацький, якби люди зберігали безсумнівну вірність традиціям, то вони б і донині жили у печерах, але якби вони порвали з ними, то їм довелося б повернутися у печери [12, 5].

Про важливість традицій зазвичай особливо згадують у кризові моменти існування культури, коли її підвалини майже не витримують нищівного натиску новацій, що характерно для періоду найбільш активних суспільних трансформацій. При цьому саме інформаційно-комунікативна природа традицій забезпечує їх роль у потоках горизонтальних комунікацій суспільства – у становленні багатомірного діалогу між усіма індивідами, спільнотами, соціальними групами, які зацікавлені у вирішенні проблем та мінімізації можливих ціннісних конфліктів. За допомогою горизонтальної комунікації процеси семіозису (породження нових смислів) в культурі втягуються в орбіту впливу традиції [3]. Тому «існування традицій – це неперервна комунікація в єдності діастолічного і систолічного вимірів (...) механізм зв'язку просторово-часових характеристик соціальної реальності» [3, 100]. Відтак, завдання традиції не лише у фіксації і трансляції спадщини у збереженому вигляді, а й у «спрямованій реінтерпретації світоглядних ідей та фундаментальних символів культури щодо нових завдань і потреб, адаптації досвіду поколінь до соціально-історичних умов сучасності» [3]. Традиції здатні забезпечити той мінімальний рівень консенсусу між минулим і сучасністю за рахунок досвіду, який передається від покоління до покоління та не лише підтримує між ними зв'язок, а й постійно потребує підтвердження своєї продуктивності у сучасності на кшталт наукових відкриттів, які ніколи не виникають на порожньому місці. Недарма Е. Шилз наголошує, що люди зазвичай не задоволені своїми традиціями, але без них вони не можуть вижити [14, 332].

Взаємодія традицій та новацій, з одного боку, визначається соціокультурними контекстами, а з іншого – саме новації і трансформації їх формують. Як зазначає Дж. Александер, кожен соціальний акт, співвіднесений з більш загальною культурною моделлю, тому соціальну дію не можна розглядати механічно, оскільки вона має культурну референцію [1, 19].

Тісний взаємозв'язок традиційного культурного середовища і новацій підкреслює американський філософ П. Сорокін: у період розквіту Античної цивілізації (VI ст. до н.е. – I ст. н.е.) кількість відкриттів і технічних винаходів не перевищувала 60 упродовж століття. Згодом їх кількість зменшилася, проте досягти античного рівня середовище змогло лише у в пізньому Середньовіччі (XIII–

XIV ст.). З епохи Відродження спостерігається стійкий, неухильний і надзвичайно швидкий підйом. А вже у XV ст. порівняно з XIV ст. цей показник подвоюється і досягає приблизно 130. У XVI ст. він більше, ніж у XV ст. вже у 3,5 рази (майже 430), а у XVII ст. лише трохи не дотягує до 700. І вже в XIX ст. сягає 8 527, що в 150 разів більше значень даного показника в найбільш плідні століття давнини і Середньовіччя та в 12–20 разів більше, ніж на початку Нового часу [10]. Відтак, динаміка змін безпосередньо залежить від соціокультурної складової суспільного розвитку, від ідеологій і цінностей [7].

Тому завдання культурсоціології, продовжуємо думку Дж. Александера, – «...вивести підсвідомі культурні структури, які регулюють суспільство, на світ розуму... Однак якщо ми хочемо подолати банальність фізичного існування, нам потрібні міфи [2, 43]. Тобто традиційні культурні смисли – це підґрунття збереження колективної ідентичності, яка не може формуватися без традицій, вони потрібні народу, як дереву коріння, без традицій народ не народ, а лише аморфний натовп, який зібрався ненадовго [12, 230].

Суголосними є думки і інших дослідників, зокрема В. Плахова, який наголошує на здатності традицій виступати природними соціальними нормами, позаяк сам процес їх виникнення має природно-історичний характер [9, 56-58]. Це він пояснює їх інерціальністю, самодостатністю, нагальністю змісту, імперативністю, заснованою на авторитеті, що, у свою чергу, дає їм змогу як соціальним нормам набувати м'яких, поблажливих форм [9, 67]. Тому, не зрозумівши загальних і специфічних функцій традицій, не можна зрозуміти процеси соціогенезу, соціологізації людини, природу і сутність новаторства, а також характер інновацій, які відбуваються в культурі [9, 3].

Відомий соціолог Е. Гіденс у своїх працях обґрунтував дуальність та синергетичну взаємозалежність новацій і традицій, наголосивши на важливості останніх у збереженні онтологічної довіри, формуванні ідентичності, трансляції культурної спадщини, збереження культур і под. «Ритуали, церемоніали і повторюваність відіграють важливу соціальну роль – це добре розуміють більшість організацій, в тому числі уряди» [6], – констатує дослідник.

Саме традиції, орієнтовані у минуле в реверсивному часі, мають внутрішні ресурси, щоб пов'язати сучасність з майбутнім [5, 236]. Традиція, на думку Е. Гіденса, це не просто особлива форма переживання темпоральності, це спосіб інтеграції рефлексивного контролю дії і просторово-часової організації суспільства, засіб взаємодії з простором і часом, що забезпечує наступність минулого, сучасного і майбутнього будь-якої діяльності і досвіду» [5, 154]. Е. Шацький також зазначає, що вони звернені до минулого як до єдиного джерела зразків, необхідних сучасному суспільству [12, 390]. Водночас самі новації можна розуміти як соціокультурний процес, орієнтований у майбутнє, позаяк саме вони формують нові смисли і змісти культури на різних рівнях модернізації, яка, у свою чергу, є закономірною не лише для розвитку культури, а й формування її як такої. Та й власне соціальні зміни – це невідворотні трансформації на всіх рівнях культури, включаючи й суб'єктивні і об'єктивні її складові.

Як стверджує російський дослідник В. Геодакян, для традицій інновації – це як «посох для сліпого», за допомогою якого безпечно пересуватися, бо вони надають традиційному ядру культури відомості про зміни і небезпеку в зовнішньому середовищі, а «широкий клас бінарних зв'язаних диференціацій – це хребет прогресивної дивергентної еволюції». І якщо традиційну підсистему культури можна образно розглядати як рух сліпого, то інновації – це поводитир для традицій в неосвоєному культурою світі, а норма реакції – довжина посоху: чим він довший, тим безпечніше «сліпому», але тим важче йому ним користуватися [4, 118-120].

Фактично, традиції породжують інновації для самих же традицій, що В.Геодакян пояснює так: по-перше, інновації роблять традиції помітними і привертають до них особливу увагу; по-друге, і це є головним, інновації запускаються традиціями для так званої «розвідки боєм». За допомогою інновацій традиції здійснюють «перевірку неосвоєної території», оскільки інновації більш чутливі (сприйнятливі) до зовнішнього середовища. В адаптогенезі культури інноваційна підсистема завжди більш оперативна і сприйнятлива і бере на себе часто непередбачувану і небезпечну зустріч із зовнішнім середовищем [4]. К. Чистов у праці «Народні традиції і фольклор» стверджує, що фольклор – це деяка продуктивна ілюзія з приводу загальнонаціональної традиції, ілюзія, що сприяє етнокультурній консолідації [11].

Відтак, яким би суперечливим не був зв'язок між традиціями і новаціями, саме життестійкість традицій зберігає культурну і ментальну ідентичність, пом'якшує вплив прогресивних технологій та оберігає культуру від руйнівних наслідків модернізаційних процесів. Тому і спадщину сьогодні розуміють як складну соціокультурну систему, що підпорядкована синергетичним законам, взаємодіє із середовищем і транслює змінювану в часі й просторі інформацію [8, 15], а нематеріальна культурна

спадщина, як духовно-свідомісний аспект життя спільноти як носія історично сформованого досвіду, орієнтована на те, що прийнято називати культурою «традиційною», зберігає етнокультурну ідентичність у культурних практиках, звичаях, знаннях, які дають змогу відрізнити один народ від іншого.

Отже, традиції забезпечують комфортне існування людини, гарантують поступальну трансформацію і передачу напрацьованих культурним середовищем цінностей від покоління до покоління. В цьому проявляється поступальний розвиток культури в умовах еволюційних трансформацій.

Недарма традиційні філософсько-релігійні вчення ґрунтуються на розумінні світу крізь призму гармонійного поєднання безлічі елементів, а також пошуку цілісності у будь-чому, що може бути проявом хаосу.

Висновки. Найбільша гармонія між традиціями і інноваціями спостерігається в суспільствах, в яких модернізаційні процеси мають характер поступальних органічних змін, що забезпечує культуру від кризових явищ. Основне завдання сучасних новацій – це органічно вписатися в традиційну соціокультурну цілісність, стати її частиною, розчинитися тощо. В інноваційно-інформаційних суспільствах роль традицій більш важлива, ніж у традиційних, позаяк в саме в них традиції виконують роль своєрідного регулятора і стабілізатора суспільних процесів, виступаючи у якості, з одного боку, ресурсної бази, яка забезпечує постійне продукування адаптивних механізмів, а з іншого – знижує надмірну динаміку новацій.

Література

1. Александер Дж. С. Аналитические дебаты: Понимание относительной автономии культуры // Социологическое обозрение. 2007. Т. 6. № 1. С. 17–37.
2. Александер Дж. Смыслы социальной жизни: культуросоциология. Москва : Praxis, 2013. 630 с.
3. Анохина В. В. Культурная традиция в контексте современной социальной динамики // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2010. Вип. 42. С. 90–101.
4. Геодакян В. А. Эволюция асимметрии, сексуальности и культуры (Что такое культура с точки зрения теоретической биологии?) // Труды Междунар. симпозиума «Взаимодействие человека и культуры: теоретико-информационный подход. Информационное мировоззрение и эстетика». Таганрог, 1998. С. 116–143.
5. Гидденс Э. Последствия современности, пер. с англ. Г. Ольховикова, Д. Кибальчича. Москва : Praxis, 2011. 352 с.
6. Гидденс Э. Ускользающий мир. Как глобализация меняет нашу жизнь. Москва: Весь мир, 2004.
7. Зеленков А. И. Динамика биосферы и социокультурные традиции. Мн.: Изд-во «Университетское», 1987. 239 с.
8. Лисицкий А. В. Культурное наследие как ресурс устойчивого развития: автореф. дис. канд. культурологии: 24.00.01. Москва, 2005. 21 с.
9. Плахов В. Традиции и общество: опыт философско-социологического исследования. М.: Мысль, 1982. 220 с.
10. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество [Общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонова]. Москва: Политиздат, 1992. 542 с.
11. Чистов К. В. Народные традиции и фольклор. Очерки теории. Ленинград: Наука, 1986. 304 с.
12. Шацкий Е. Утопия и традиция. М.: Прогресс, 1990. 456 с.
13. Eisenstadt S. N. Tradition, change, and modernity. New York, 1973. 367 p.
14. Shils E. Tradition. Chicago: University of Chicago Press, 1981. 342 p.

References

1. Alexander J. S. Analytical debate: Understanding the relative autonomy of culture. Sociological Review. 2007. T. 6, 17-37 [in Russian].
2. Alexander J. (2013) Senses of social life: cultural sociology. Moscow: Praxis. [in Russian].
3. Anokhina V.V. Cultural tradition in the context of modern social dynamics. Humanitarian Bulletin ЗДІА. 2010. 42, 90-101. [in Russian].
4. Geodakyan V.A. Evolution of asymmetry, sexuality, and culture (What is culture from the point of view of theoretical biology?). Proceedings of the International. symposium "Interaction of man and culture: theoretical and informational approach. Information worldview and aesthetics ". Taganrog, 1998, 116-143. [in Russian].
5. Giddens E. (2011). Consequences of the present; per. from English G. Olkhovikova, D. Kibalchicha. Moscow: Praxis [in Russian].
6. Giddens E. (2004). Escalating world. How Globalization Changes Our Life. Moscow: The whole world [in Russian].
7. Zelenkov A.I. (1987). Dynamics of the biosphere and sociocultural traditions. Minsk [in Russian].
8. Lisitsky A.V. (2005). Cultural Heritage as a Resource of Sustainable Development: Author's abstract. dis Cand. Cultural Studies: 24.00.01. Moscow
9. Plakhov V. (1982) Traditions and Society: the Experience of Philosophical and Sociological Research. M. : Thought [in Russian].

10. Sorokin P.A. (1992) Man. Civilization Society [Society. ed., comp. and the prelude A. Yu. Sogomonov]. Moscow: Politizdat [in Russian].
11. Chistov K.V. (1986) Characteristics of folk traditions and folklore. Essays on the theory. Leningrad: Science [in Russian].
12. Shatsky E. (1990) Utopia and tradition. M.: Progress [in Russian].
13. Eisenstadt S. N. (1973) Tradition, change, and modernity. New York. [in English].
14. Shils E. (1981). Tradition. Chicago: University of Chicago Press [in English].

Стаття надійшла до редакції 28.09.2018 р.

УДК 78.07 “312”(477)

Бережник Святослав Іванович
аспірант,
Київський національний університет
культури і мистецтв
ORCID ID 0000-0002-2052-0826
punk2441@mail.com

ATLAS WEEKEND – НАЙБІЛЬШИЙ МУЗИЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ В УКРАЇНІ

Мета роботи: проаналізувати історію та практику проведення фестивалю «Atlas Weekend», його культурну складову та організаційні відмінності від інших великих музичних фестивалів України. **Методологія** дослідження полягає у поєднанні біографічного й текстуального аналізу з методом включеного спостереження. **Наукова новизна.** Автором подана соціально-комунікаційна характеристика і розкриваються інформаційні засади організації фестивалю «Atlas Weekend». Досліджено його історію та особливості художньої програми, у дослідженні використана сучасна музична термінологія. **Висновки.** У статті проведено аналіз розвитку найбільшого музичного фестивалю України. Досягнення фестивалю «Atlas Weekend», актуальні проблеми креативної індустрії в галузі музичної культури проаналізовані на основі Інтернет-простору і статей у спеціалізованих фахових виданнях.

Ключові слова: Atlas Weekend, хедлайнер, музичні фестивалі, лайн-ап.

Бережник Святослав Іванович, аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв

Atlas Weekend – найбільший музичний фестиваль в Україні

Цель работы: проанализировать историю и практику проведения фестиваля «Atlas Weekend», его культурную составляющую и организационные отличия от других крупных музыкальных фестивалей в Украине. **Методология** исследования заключается в сочетании биографического и текстуального анализа с методом включенного наблюдения. **Научная новизна.** Автором представлена социо-коммуникационная характеристика и раскрываются информационные основы организации фестиваля «Atlas Weekend». Исследовано его историю и особенности художественной программы, с использованием современной музыкальной терминологии. **Выводы.** В статье проведен анализ развития крупнейшего музыкального фестиваля Украины. Достижения фестиваля «Atlas Weekend», актуальные проблемы креативной индустрии в области музыкальной культуры анализируются на основе интернет-пространства и статей в специализированных профессиональных изданиях.

Ключевые слова: Atlas Weekend, хедлайнер, музыкальные фестивали, лайн-ап.

Berezhnyk Sviatoslav, postgraduate, Kyiv National University Culture and Arts

Atlas Weekend - the largest music festival in Ukraine

Purpose of the article is to analyze the history and practice of the «Atlas Weekend» festival, its cultural component and organizational differences from other major music festivals in Ukraine. **Methodology.** The methodology of the study: is the combination of biographical and textual analysis with the method of included observation. **Scientific novelty.** The author presents the social and communication characteristics and discloses the information principles of the organization of the festival "Atlas Weekend". His history and peculiarities of the artistic program are investigated, modern musical terminology is used in the research. **Conclusions.** The article analyzes the development of the largest musical festival in Ukraine. The achievements of the «Atlas Weekend» festival, the actual problems of the creative industry in the field of musical culture, are analyzed on the basis of Internet space and articles in specialized editions. The whole European cultural industry is built on the demand of consumers, artificially created and imposed by Western tendencies. Ukrainian festivals, although trying to adapt to the European festival space and still remain too conservative for the European listener, and Western media have created the idea that Ukraine is not the best option for leisure. Such informational defamation has appeared on the side of the Western media, both during Euro 2012 and during the Eurovision 2017. The author presents the social and communication characteristics and discloses